

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Історичний факультет

Кафедра етнології та краєзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана

з науково-педагогічної та навчальної роботи
факультету

_____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історичні села України

для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки	
спеціальність	032 Історія та археологія	
освітній рівень	перший (бакалаврський)	
освітня програма культурний туризм	Краєзнавство, екскурсознавство та історіо-	
вид дисципліни	вибіркова	
	Форма навчання	денна
	Навчальний рік	2023 /2024
	Семестр	7
	Кількість кредитів ECTS	3
	Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
	Форма заключного контролю	залік

Викладач: Гончаров Олександр Петрович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

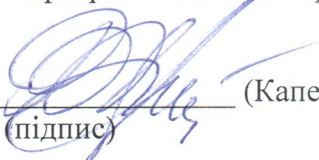
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2023

Розробник: Гончаров Олександр Петрович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри етнології та краєзнавства

_____ (Капелюшний В.П.)
(підпис)

Протокол № 14 від «21» 06 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «25» 06 _____ 2023 року № 10

Голова науково-методичної комісії _____ (Терес Н.В.)
(підпис)

«25» 06 _____ 2023 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування системного уявлення у студентів про історико-культурний розвиток та туристичний потенціал сторичних сіл України.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* найважливіші факти, події та процеси історичного минулого України та її регіонів.
2. *Вміти* критично аналізувати різноманітну інформацію, самостійно підбирати літературу та працювати з джерелами.
3. *Володіти елементарними навичками* джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Історико-географічне, історико-етнографічне та туристичне районування України; розкриття понять «історичне населене місце», «історичне село», «туристичні ресурси», «туристичний потенціал» та ознайомлення з туристичним потенціалом історичних сіл регіонів України, особливостями його для організації туристичної діяльності.

4. Завдання (навчальні цілі): засвоєння базових понять дисципліни, конкретизація змісту понять «історичне населене місце», «історичне село», «туристичні ресурси», «туристичний потенціал», ознайомлення з туристично-рекреаційним потенціалом регіонів України через призму історичних сіл, особливостями використання цього виду краєзнавчих туристичних ресурсів для організації туристичної діяльності, вироблення навичок роботи з науковою і спеціальною літературою, картами, довідковими виданнями тощо, уміння застосовувати здобуті під час навчання знання на практиці: при написанні магістерських робіт, в подальшій науковій та практичній діяльності.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Ко д	Результат навчання			
1.1.	<i>Знати</i> сутність базових понять курсу: «історичне населене місце», «історичне село», «туристичні ресурси», «туристичний потенціал» та ін.	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>Індивідуальне завдання, бліц-опитування</i>	<i>15</i>
1.2.	<i>Знати</i> основні етапи та тенденції історії розвитку міст і сіл України.	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>контрольна робота з тем ЗМ1 (тест)</i>	<i>10</i>
1.3.	<i>Знати</i> найважливіші праці з історії міст і сіл України.	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>контрольна робота з тем ЗМ2 (тест)</i>	<i>10</i>

1.4.	Знати історико-географічне (краєзнавче) та туристичне районування території України.	лекція, самостійна робота	Індивідуальне завдання, блиц-опитування	15
1.5.	Знати конкретний матеріал про історико-культурні пам'ятки сіл України.	лекція, самостійна робота	блиц-опитування	5
1.6.	Знати особливості туристичних ресурсів, атракційні об'єкти туризму сіл України.	лекція, самостійна робота	блиц-опитування	5
2.1.	Вміти аналізувати джерела та праці з історії сіл України.	лекція, самостійна робота	підсумкова контрольна робота (Залік)	20
2.2.	Вміти аналізувати історико-туристичний потенціал сіл України.	лекція, самостійна робота	підсумкова контрольна робота (Залік)	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації)
Дисципліна запропонована у переліку на вільний вибір студентів.

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.2. – 10 балів/ 6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.3. –10 балів/ 6 балів.
3. Індивідуальне завдання 1(реферат): РН 1.1. – 10 балів/ 6 балів.
4. Індивідуальне завдання 2(реферат) : РН 1.4. – 10 балів/ 6 балів.
3. Бліц-опитування з тем ЗМ1 (2 опитування): РН 1.1, 1.5 – 10 балів/ 6 балів.
4. Бліц-опитування з тем ЗМ2 (2 опитування): РН 1.4, 1.6 – 10 балів/ 6 балів.
7. Підсумкова контрольна робота Р.Н. 2.1., 2.2. – 40 балів / 12 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – залік;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів;
- Оцінюються такі результати навчання студента: Вміння аналізувати джерела та праці з історії сіл України, історико-туристичний потенціал сіл України.
- форма проведення заліку – письмова, види завдань – завдання, які потребують розгорнутих відповідей;
- мінімальний пороговий рівень оцінки, за якої залік вважається складеним – **24 бали.**

Необхідна умова допуску до заліку: студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав менше ніж **20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до заліку 36 балів.**

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час бліц-опитувань; бали, отримані за виконання рефератів; бали, отримані під час модульного контролю (за виконання тестових завдань), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (заліку), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-5, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 6-10.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, бліц-опитування, реферати) і підсумкове оцінювання (залік).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (залік) – максимум 40 балів).

<i>Змістовий модуль 1</i> Історичні села Правобережної та Західної України: історико-культурний розвиток та туристичний потенціал		<i>Змістовий модуль 2</i> Села Лівобережної, Східної та Південної України історія, культура, туристичний потенціал		Залік
30 залікових балів (максимум)		30 залікових балів (максимум)		40 балів (максимум)
<i>самостійна робота (2 блиц-опитування, реферат)</i>	<i>модульна контрольна робота (тест)</i>	<i>самостійна робота (2 блиц-опитування, реферат)</i>	<i>модульна контрольна робота (тест)</i>	
20 (максимум)	10 (максимум)	20 (максимум)	10 (максимум)	

САМОСТІЙНА РОБОТА

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у формі блиц-опитування на лекціях, оцінювання рефератів, модульних контрольних робіт.

На лекційних заняттях проводяться **блиц-опитування** (загалом 4 за семестр) щодо понять і визначень та іншого матеріалу, який студент має засвоїти в процесі опанування програмного матеріалу курсу. Правильна відповідь на одне запитання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент під час одного блиц-опитування – 5.

Реферати студент подає викладачеві не пізніше ніж за тиждень до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю, зокрема Реферат 1 (орієнтовно до 15 жовтня) і Реферат 2 (орієнтовно до 25 листопада). Критерії оцінки реферату:

1. глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція балів;	9-10
2. обґрунтоване розкриття проблеми балів;	7-8
3. тема розкрита неповністю, обмежена джерельна база та обґрунтування балів;	5-6
4. реферат переважно компілятивного рівня бали;	3-4
5. розкритий лише один окремий аспект теми бали.	1-2

Теми рефератів з кожного змістовного модулю викладач пропонує студентам на першому занятті відповідного модулю: ЗМ1 – початок вересня; ЗМ2 – перша декада жовтня.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**, зокрема, Контрольна робота ЗМ1 (остання декада жовтня) і Контрольна робота ЗМ2 (остання декада листопада).

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,5 бала. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи (залік) (4 завдання).

(від 1 до 10 балів за одне завдання)

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	10 балів;
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	9 балів;
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу	8 балів;
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	6-7 балів;
Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми	4-5 балів;
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі	2-3 балів;
Відповідь містить значні помилки елементарного рівня	1 бал.

Бали, які отримані студентом на підсумковій контрольній роботі, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (модульні контрольні роботи, реферати).

Умовою допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт та виконання індивідуальних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. **Рекомендований мінімум** для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) – **48 балів**.

При простому розрахунку отримуємо:

	Змістовий модуль1	Змістовий модуль2	залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	<i>18</i>	<i>18</i>	<i>24</i>	<i>60</i>
Максимум	30	30	40	100

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Студент, який набрав суму балів **не менше** встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не виконувати підсумкову контрольну роботу. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше ніж до 100) він складає залік.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять.

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
Змістовий модуль 1.				
Історичні села Правобережної та Західної України: історико-культурний розвиток та туристичний потенціал				
1	Тема 1. Вступ. Поняття «історичне населене міще», «історичне місто», «історичне село». Місце історичних сіл України в туристичних ресурсах та туристичному потенціалі України.	2		3
2	Тема 2. Історичні села Київщини: пізнавально-туристичний потенціал.	4		5
3	Тема 3. Села Волині: історія і культура, туристична привабливість.	4		5
4	Тема 4. Історико-культурний туристичний потенціал сіл Поділля та Північної Буковини.	2		5
5	Тема 5. Села Галичини та Закарпаття: етно-туристичний потенціал.	3		5
6	<i>Індивідуальна робота 1</i>	-		5
7	<i>Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест)</i>	1		-
	Всього з модуля	16		28
Змістовий модуль 1.				
Села Лівобережної, Східної та Південної України історія, культура, туристичний потенціал				
8	Тема 6. Села Чернігово-Сіверщини: історико-туристична привабливість.	4		5
9	Тема 7. Історико-культурний потенціал сіл Полтавщини.	2		5
10	Тема 8. Туристичний потенціал сіл Слобожанського регіону.	2		5
11	Тема 9. Туристична привабливість сіл Півдня України.	4		5
12	Тема 10. Етно-туристичний потенціал сіл Криму.	3		5
13	<i>Індивідуальна робота 2</i>			5
14	<i>Контрольна робота з тем ЗМ 2 (тест)</i>	1		-
15	<i>Підсумкова контрольна робота</i>			-
	Всього з модуля	16		30
	ВСЬОГО	32		58

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **32 год.**

Самостійна робота – **58 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Бойко В., Гаврилюк О. Замки Тернопілля. Вид. друге, змінене і доп. – Тернопіль, 2010.
2. Визначні пам'ятки Західної України /The Famous Sights of Western Ukraine / Г.Б. Мунін, Х.Й. Рогалєв, О.О. Гаца. (авт. англ. тексту Д.В. Кушнір). – К., 2008.
3. Івченко А.С. Вся Україна. Путівник. – Київ, 2006.
4. Історико-культурні заповідники України: довідкове вид. – К., 2007.
5. Мацюк О.Я. Замки і фортеці Західної України. Історичні мандрівки. – Львів, 2005.
6. Міста і села України. Черкащина: [іст.-краєзн. нариси]. / упоряд. В.В. Болгов. – К., 2009.
7. Лесик О.В. Замки та монастирі України. – Львів, 1993.
8. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: Навчальний посібник / За ред. проф. Ф.Д. Заставного. – Київ, 2006.
9. Рогалєв Х.Й., Бошицький Ю.Л., Голубаха І.А., Мунін Г.Б. Легендарні села України. К., 2009.
10. Тернопільщина. Історія міст і сіл: у 3 т. – Тернопіль, 2014.

Додаткова:

1. Барановський О.М., Барановська О.В. Туристичний маршрут «По історичних місцях Чернігівщини» // Туристичні ресурси України. – К., 1996. – С.106 – 111.
2. Гурбик А.О. Еволюція соціально-територіальних спільнот в середньовічній Україні (волость, дворище, село, сябринна спілка). – К., 1998.
3. Історія міст і сіл Української РСР. У 26 томах. – К., Інститут історії Академії наук УРСР.
4. Київщинознавство: Посіб. для вчителя / За ред. І. Лікарчука. – К., 2001.
5. Курортні ресурси України. – К., 2002.
6. Мельниченко В. Історія сіл у краєзнавчих дослідженнях (на прикладі Черкащини) // Український селянин. – 2010. – Вип. 12. – С. 31-33.
7. Мунін Г.Б., Зінов'єв Г.О. Карпати. Путівник. – К. 2006.
8. Мунін Г.Б., Зінов'єв Г.О. Правобережна та Західна Україна: Путівник. – К. 2006.
9. Наулко В. Село на нашій Україні: сучасний стан, проблеми, тривоги (етнодемографічний нарис) // Народна творчість та етнографія, 1992, № 4.
10. Нераденко Т. Музей поселень-гігантів трипільської культури. Археологія Черкащини : посіб.-довід. – Черкаси, 2011.
11. Пажимський О. Садибні ансамблі подільської Волині. – Самчики-Хмельницький, 1997.– С.216.
12. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: навчальний посібник. – Київ, 2003.
13. Панченко П. Сторінки історії України ХХ ст. (Українське село: Поступ, сподівання, тривоги). – К., 1995.
14. Полтавщина: енциклопедичний довідник. – К., 1992.
15. Рожко В. Православні монастирі Волині і Полісся. – Луцьк, 2000.
16. Слобідська Україна: Короткий історико-краєзнавчий довідник. – К., 1994.
17. Українське село: Проблеми і перспективи. – К., 1991.
18. Чеховський І. Прогулянка Чернівцями та Буковиною. – Чернівці, 2007.
19. Чернігівщина. Енциклопедичний довідник. – К., 1990.
20. Шевченків край. Історико-етнографічне дослідження / гол. ред. Щербатюк В. НАН України. Інститут історії України. – К., 2009.

Інтернет-ресурси

Наулко В.І. СЕЛЮ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Selo>

Замки і храми України - <https://castles.com.ua/index.html>

Села, занесені на «чорні дошки» (Голодомор)

[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F:%D0%A1%D0%B5%D0%BB%D0%B0,_%D0%B7%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%96_%D0%BD%D0%B0_%C2%AB%D1%87%D0%BE%D1%80%D0%BD%D1%96_%D0%B4%D0%BE%D1%88%D0%BA%D0%B8%C2%BB_\(%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%80\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F:%D0%A1%D0%B5%D0%BB%D0%B0,_%D0%B7%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%96_%D0%BD%D0%B0_%C2%AB%D1%87%D0%BE%D1%80%D0%BD%D1%96_%D0%B4%D0%BE%D1%88%D0%BA%D0%B8%C2%BB_(%D0%93%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%80))

Затоплені населенні пункти України

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F:%D0%97%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BF%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%96_%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%96_%D0%BF%D1%83%D0%BD%D0%BA%D1%82%D0%B8_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

Затоплені селища на Дністрі

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BF%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%96_%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%89%D0%B0_%D0%BD%D0%B0_%D0%94%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96

Колишні села України

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F:%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%88%D0%BD%D1%96_%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B0_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

Колишні хутори України

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F:%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%88%D0%BD%D1%96_%D1%85%D1%83%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

Законодавчі акти:

1. Про затвердження Списку історичних населених місць України [Архівовано 28 грудня 2019 у WaybackMachine.] // Постанова № 878 Кабінету Міністрів України від 26 липня 2001 року
2. Про затвердження Порядку визнання населеного місця історичним [Архівовано 17 квітня 2021 у WaybackMachine.] // Постанова № 909 Кабінету Міністрів України від 3 липня 2006 року.
3. Список історичних населених місць України (міста і селища міського типу).

Список затверджений постановою № 878 Кабінету Міністрів України від 26 липня 2001 року.

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%BA_%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0

%B8%D1%85 %D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD
%D0%B8%D1%85 %D0%BC%D1%96%D1%81%D1%86%D1%8C %D0%A3%D0%
BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8